

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 11 Medi, 2019

YN BRESENNOL: Y Cynghorydd Aled Morris Jones (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Dylan Rees (Is-Gadeirydd)

Y Cynghorwyr Lewis Davies, John Griffith, Richard Griffiths, Alun Roberts,
Nicola Roberts

Aelodau Portffolio

Y Cynghorydd Llinos Medi Huws (Arweinydd ac Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol)
Y Cynghorydd Richard Dew (Aelod Portffolio Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd) (ar gyfer eitem 3)
Y Cynghorydd Alun Mummery (Aelod Portffolio ar gyfer Tai a Chefnogaeth Gymunedol)

YN PRESENOLDEB : Prif Weithredwr
Dirprwy Brif Weithredwr
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol
Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 (ar gyfer eitem 3)
Cyfarwyddwr Lle a Llesiant Cymunedol (ar gyfer eitem 3)
Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
Pennaeth Gwasanaethau Tai
Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid (ar gyfer eitemau 3 a 4)
Prif Swyddog Cynllunio (ar gyfer eitem 3)
Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad (ar gyfer eitemau 3 a 4)
Rheolwr Tîm TG (MH)
Rheolwr Sgriwtini (AGD)
Swyddog Pwyllgor (ATH)

YMDDIHEURIADAU : Y Cynghorwyr Richard Griffiths, Bryan Owen, Mr Keith Roberts, Mrs Anest Frazer, Mr Dyfed Wyn Jones (Aelodau Cyfetholedig), Y Cynghorwyr R. Meirion Jones (Aelod Portffolio Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant ac Ieuenctid) Y Cynghorydd Robin Williams (Aelod Portffolio Cyllid), Y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas (Aelod Portffolio Gwasanaethau Corfforaethol)

HEFYD YN BRESENNOL: Y Cynghorydd GO Jones (Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio) (trwy wahoddiad), Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd

1 DATGANIAD DIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2 COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cyflwynwyd cofnodion y cyfarfod arbennig o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 8 Gorffennaf, 2019 a chawsant eu cadarnhau fel rhai cywir.

Yn codi o'r cofnodion -

Gofynnodd y Pwyllgor a oedd Llywodraeth Cymru wedi ymateb i benderfyniad yr Awdurdod i beidio â gosod targed ar gyfer lleihau nifer y plant sy'n derbyn gofal ar yr Ynys.

Cadarnhaodd yr Arweinydd a'r Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol fod Llywodraeth Cymru sy'n edrych ar gyflwyno strategaeth genedlaethol i leihau nifer y plant mewn gofal lle bydd pob awdurdod yn gosod targed ar gyfer lleihau'r nifer, yn dal i geisio dwyn pwysau ar y 5 awdurdod sydd wedi gwrthwynebu cam o'r fath, gan gynnwys Cyngor Sir Ynys Môn. Mae cefnogaeth y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol i'r safbwynt hwn fel y'i cadarnhawyd yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf wedi ychwanegu pwysau i safiad yr Awdurdod o ran parhau i wrthwynebu. Mae'r Awdurdod o'r farn bod gosod targed yn ddiangen, bod gan yr Awdurdod strategaeth ar gyfer atal plant rhag dod i ofal ac na ddarparodd arolygiad diweddaraf CIW unrhyw dystiolaeth bod yna blant yng ngofal yr Awdurdod nad oedd angen iddynt fod mewn gofal.

Cynigiwyd a phenderfynwyd bod y Pwyllgor yn ailadrodd ei gefnogaeth i Arweinydd y Cyngor wrth beidio â gosod targed ar gyfer lleihau nifer y plant y mae'r Awdurdod yn gofalu amdanynt.

3 PERFFORMIAD MONITRO: CHWARTER SGORECARD CORFFORAETHOL 1 2019/20

Cyflwynwyd - i'w ystyried a'i graffu gan y Pwyllgor - adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid yn ymgorffori Cerdyn Sgorio cyntaf blwyddyn ariannol 2019/20 yn portreadu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol ar ddiwedd Chwarter 1.

Amlygodd Arweinydd y Cyngor fod llawer o waith wedi'i wneud dros fisoedd yr haf i ailwampio'r cerdyn sgorio i roi golwg mwy strategol iddo; mae hyn wedi cael ei gyflawni gan well alinio y DPA monitro corfforaethol i dri amcan strategol y Cyngor (gweler para 2.1) a drwy ddileu rhai DPAAu yr ystyrir eu bod yn rhy weithredol ar gyfer y cerdyn sgorio. Ers i adroddiad cerdyn sgorio Ch4 2018/19 gael ei drafod ym mis Mehefin, 2019, mae'r Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus (PAM) wedi'u cyhoeddi gan Data Cymru. Mae statws Ynys Môn yn genedlaethol wedi dangos gwelliant pellach gyda'r Awdurdod â'r nifer fwyaf o ddangosyddion yn y chwarter uchaf ledled Cymru. Ychwanegodd yr Arweinydd fod mwyafrif y DP ar ddiwedd Ch1 yn perfformio'n dda yn erbyn eu targedau ond gyda 5 wedi dechrau'r flwyddyn fel rhai sy'n tanberfformio ac wedi'u dynodi'n Goch neu'n Ambr ar y cerdyn sgorio. Mae'n rhy gynnar yn Ch1 fodd bynnag i ddod i gasgliadau o ran tueddiadau perfformiad o'r darlun a gyflwynir gan y cerdyn sgorio ar yr adeg hon.

Mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor ynghylch y dirywiad yr adroddwyd arno mewn agweddau ar berfformiad ym maes tai, cynllunio a gwasanaethau plant yn ystod Chwarter 1 ac a yw unrhyw fesurau lliniaru ychwanegol yn cael eu hystyried i wella perfformiad, rhoddodd swyddogion eglurhad a sicrwydd fel a ganlyn -

- O ran gwella'r sefyllfa o Ch2 ymlaen wrth gyflawni'r amserlen darged ar gyfer gosod unedau llety gosodadwy (ac eithrio unedau Anodd i'w Gosod - DTLs) (21 diwrnod yw'r targed o'i gymharu â pherfformiad cyfartalog gwirioneddol o 25.6 diwrnod ac o'r herwydd, mae'n Goch ar y cerdyn sgorio - Dangosydd 34) dywedodd Pennaeth y Gwasanaethau Tai fod proses symlach newydd wedi'i chyflwyno a ddylai arwain at osod unedau mewn modd mwy amserol. Mae'r Gwasanaeth Tai yn gosod tua 260 o unedau bob blwyddyn a gwyddys fod tua 20% ohonynt yn rhaid anodd i'w gosod. Mae'r broses symlach newydd yn golygu bod y tîm Datrysiadau Tai yn cysylltu â'r tîm Cymorth Tai a'r tîm Digartrefedd pan ddaw eiddo anodd i'w gosod ar gael er mwyn sefydlu a oes unrhyw un o'u cleientiaid cofrestredig yn cyfateb i'r gofynion ac yn addas ar gyfer yr unedau dan sylw. Wrth i gynnydd gael ei wneud gyda'r dangosydd hwn, bydd perfformiad yn erbyn Dangosydd 35 - Gwasanaethau Landlord: canran y rhent a gollir oherwydd eiddo sy'n wag hefyd yn gwella oherwydd po fwyaf yr amser y mae'n ei gymryd i osod unedau llety gosodadwy, po uchaf yw'r rhent a gollir. Fel diweddariad, dywedodd y Swyddog fod perfformiad ar gyfer Dangosydd 34 ar 9 Medi wedi gwella i 21.4 diwrnod.
- O ran canran yr achosion gorfodi cynllunio yr ymchwiliwyd iddynt o fewn 84 diwrnod - Dangosydd 43 (Coch ar y cerdyn sgorio gyda pherfformiad o 55% yn erbyn targed o 80%) dywedodd y Prif Swyddog Cynllunio bod Uwch Reolwr profiadol wedi'i benodi yn ddiweddar i ddarparu arweinyddiaeth gadarn â ffocws i'r Tîm Gorfodi. Gwnaed gwaith sylweddol dros fisoedd yr haf i fynd i'r afael â'r ôl-groniad hanesyddol ac er bod y gwaith hwn yn mynd rhagddo bydd y tîm hefyd yn ceisio delio ag achosion gorfodi mewn ffordd fwy amserol yn y dyfodol. Gwnaed cynnydd da felly gyda'r perfformiad cyfredol yn dangos cynnydd amlwg dros bob chwarter yn 2018/19 wrth i brosesau newydd gael eu hymgorffori ac wrth i'r gwaith o glirio'r ôl-groniad barhau. Rhagwelir y bydd y gwelliant hwn yn parhau i'r flwyddyn sydd i ddod. **Nododd y Pwyllgor y byddai'n ddefnyddiol, pe bai systemau'n caniatáu, i gynghorau cymunedol gael eu hysbysu am geisiadau cynllunio yn eu hardal neu fel cam cyntaf, i geisiadau gael eu dynodi fesul ward.**
- O ran canran yr asesiadau plant a gwblhawyd mewn amser - Dangosydd 25 (Ambr ar y Cerdyn Sgorio gyda pherfformiad o 85.32% yn erbyn targed o 90%) dywedodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol fod y tanberfformio i'w briodoli i ddiffyg rheolaeth mewn un grŵp ymarfer a bod hyn bellach wedi'i gywiro. Cyflwynwyd proses newydd lle cesglir y data mewn ffordd wahanol a ddylai arwain at welliant yn Ch2.
- Dygodd y Cynghorydd Alun Roberts, aelod o'r Panel Sgriwtini Cyllid, sylw at y ffaith fod rhaglen ddigidol yn cael ei datblygu a fydd yn helpu'r Panel i ymchwilio i faterion ariannol yn fwy manwl yn enwedig o ran olrhain a sefydlu patrymau gwariant o fewn gwasanaethau. **Nododd y Pwyllgor y byddai'n ddefnyddiol pe bai'n derbyn cyflwyniad o alluoedd y rhaglen ar ôl iddi gael ei rhoi ar waith yn llawn.**

Ar ôl ystyried yr adroddiad a'r sicrwydd a roddwyd gan Swyddogion ar y materion a drafodwyd, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad, nodi'r meysydd y mae'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth yn eu rheoli i sicrhau gwelliannau i'r dyfodol ac argymhell y mesurau lliniaru fel y cawsant eu hamlinellu i'r Pwyllgor Gwaith.

CAM GWEITHREDU YCHWANEGOL - Gwybodaeth am nifer yr unedau Anodd i'w Gosod i'w hymgorffori yn adroddiad Chwarter 2 i'r Pwyllgor.

4 ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2018/19

Cyflwynwyd yr Adroddiad Gwelliant Blynyddol ar gyfer 2018/19 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Roedd yr adroddiad, y mae gofyniad statudol ar yr Awdurdod i'w gyhoeddi, yn adolygu'r canlynol -

- cynnydd yr Awdurdod o ran cyflawni yn erbyn ei Ddogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2018/19 fel yr amlinellir o dan 3 amcan blaenoriaeth (mae para 1.3 yn cyfeirio atynt)
- ei berfformiad cyffredinol gan gynnwys perfformiad yn seiliedig ar ddangosyddion cenedlaethol (dangosyddion MAP a DPA lleol)

Adroddodd yr Arweinydd fod yr adroddiad yn gyffredinol yn rhoi darlun cadarnhaol o berfformiad yr Awdurdod yn 2018/19 gan dynnu sylw at nifer o gyflawniadau o dan y 3 amcan allweddol tra hefyd yn cydnabod bod meysydd perfformiad y mae modd eu gwella ymhellach. Mae'n arbennig o braf nodi bod statws cenedlaethol y Cyngor, ar sail y Mesurau Atebolrwydd Perfformiad (MAP) cyhoeddedig, wedi gwella unwaith eto eleni.

Croesawodd y Pwyllgor yr adroddiad gan nodi'n benodol y meysydd hynny lle gwnaed gwelliant amlwg e.e. canran y rhai sy'n gadael ysgol ym Mlwyddyn 11 nad ydynt mewn cyflogaeth, addysg na hyfforddiant (NEET) a oedd yn faes a amlygwyd yn flaenorol gan y Pwyllgor hwn fel mater o bryder. Nododd y Pwyllgor fod perfformiad 2017/18 ar gyfer y dangosydd hwn wedi arwain at Ynys Môn yn cael y ganran uchaf o bobl ifanc NEET yng Nghymru tra bod y dangosydd yn awr yn perfformio'n dda ac yn gyd 6^{ed} yng Nghymru. Dywedwyd wrth y Pwyllgor fod y dangosydd hwn, yn ogystal â dilysu'r data gwreiddiol, yn enghraifft o'r modd y mae'r drafodaeth ynghylch perfformiad wedi esblygu o fewn y Cyngor gyda'r tanberfformio wedi arwain at graffu cynyddol ar y dangosydd o fewn y Gwasanaeth a chan Aelodau Etholedig a thrwy hynny ysgogi newid yn y broses i wella ar y canlyniad.

Nododd y Pwyllgor ymhellach, er bod perfformiad 54% o ddangosyddion naill ai wedi gwella neu ei gynnal yn 2018/18, bod perfformiad 40% wedi gostwng o gymharu â pherfformiad yn 2017/18; gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad o atebolrwydd o ran rheoli a gwella perfformiad. Dywedodd y Prif Weithredwr fod y Cerdyn Sgorio Corfforaethol yn cael ei drafod gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) ac mewn cyfarfodydd un i un rhwng Penaethiaid Gwasanaeth unigol ac aelod o'r UDA. At hynny, mae trafod perfformiad, dadansoddi data a chynllunio ar gyfer gwella bellach wedi dod yn elfennau annatod o waith beunyddiol Penaethiaid Gwasanaethau sy'n golygu bod gwasanaethau i bob pwrpas yn hunanwerthuso eu perfformiad yn barhaus.

Penderfynwyd argymhell i'r Pwyllgor Gwaith y dylid cyhoeddi fersiwn derfynol o Adroddiad Perfformiad 2018/19 erbyn y dyddiad cau statudol ar ddiwedd mis Hydref a bod Swyddogion yn cwblhau'r ddogfen mewn ymgynghoriad â'r Aelod Portffolio ar gyfer ei chyhoeddi fel rhan o'r papurau i'r Cyngor Llawn a gynhelir ar 7 Hydref, 2019.

NI CHYNYGIWYD UNRHYW GAMAU GWEITHREDU PELLACH

5 MONITRO CYNNYDD: GWELLIANNAU YN Y GWASANAETHAU PLANT CHWARTER 1 2019/20

Cyflwynwyd i'w ystyried gan y Pwyllgor, adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ar gynnydd diweddaraf y Gwasanaeth wrth weithredu'r Cynllun Datblygu Gwasanaeth 3 blynedd.

Cyfeiriodd yr adroddiad at annog datblygiadau o dan bob un o'r 5 thema sy'n sail i'r Cynllun Datblygu (a ddisodlodd y Cynllun Gwella Gwasanaeth blaenorol) yn benodol mewn perthynas â'r canlynol -

- cynllunio gweithlu (mae Strategaeth Gweithlu bellach ar waith ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd)
- arfer gwaith cymdeithasol (mae archwiliadau mewnol yn nodi lle gwnaed cynnydd cadarnhaol a lle mae angen gwneud gwaith pellach i sicrhau cysondeb ar draws pob maes);
- sicrhau ansawdd a'r fframwaith perfformiad (yr adroddir arno yn fanwl yng nghyfarfod mis Mehefin y Pwyllgor)
- darparu ymyrraeth gwaith cymdeithasol priodol ac amserol (mae archwiliadau mewnol yn parhau i gael eu cynnal i sicrhau bod plant a'u teuluoedd yn cael cynnig ymyrraeth ar yr adeg iawn), a
- gwella canlyniadau i blant mewn gofal (mae sawl polisi newydd bellach yn weithredol sy'n caniatáu i staff gefnogi a gwella canlyniadau i blant sydd yng ngofal yr Awdurdod Lleol).

Tynnodd yr Arweinydd a'r Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol sylw hefyd at y gwaith a wnaed ar fentrau eraill a fu'n destun ffocws yn y cyfnod ers yr adroddiad diwethaf i'r Pwyllgor ym mis Mehefin, sef -

- Y Tîm Teuluoedd Gwydn sy'n ymyrryd â theuluoedd sy'n cyflwyno gyda lefel uchel o angen er mwyn darparu cefnogaeth ac ymyriadau dwys i gefnogi teuluoedd sydd wedi torri lawr ac i atal plant rhag mynd i ofal.
- Prosiect Voices from Care Cymru sy'n ceisio gwella ymgysylltiad â phlant sy'n derbyn gofal trwy ddatblygu grŵp cyfranogi ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal ac sydd wedi gadael gofal i gyd-gynhyrchu Strategaeth Plant mewn Gofal ac Ymadawyr Gofal a Siatr Rhiantu Corfforaethol ar gyfer Ynys Môn.
- Y Pythefnos Maethu a gynhaliwyd ym mis Mehefin ac sy'n ddigwyddiad blynyddol sy'n ceisio codi proffil Gofalwyr Maeth ac annog mwy o aelodau'r cyhoedd i ymuno a dod yn ofalwyr maeth.
- Recriwtio Gofalwyr Maeth. Mae'r ymgyrch recriwtio fel y'i cryfhawyd gan y pecyn maethu newydd ym mis Ionawr, 2019 wedi bod yn llwyddiannus a bydd o bosibl yn darparu hyd at 24 o welyau gofal maeth newydd ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn Ynys Môn erbyn mis Hydref 2019.

Croesawodd a nododd y Pwyllgor y datblygiadau fel y'u dogfennwyd. Mewn ymateb i gwestiynau ynghylch a yw'r ymgyrch recriwtio gofalwyr maeth yn mynd rhagddi, hysbyswyd y Pwyllgor fod dull yr Awdurdod o gyflwyno'r pecyn maethu newydd i hybu recriwtio wedi ennyn diddordeb yn allanol gydag awdurdodau ac asiantaethau eraill yn edrych i wneud yr un peth. Yr her i'r Awdurdod yw sicrhau ei fod yn aros ar y blaen o ran ei ddarpariaeth a bod ei becyn maethu yn parhau i fod yn ddeniadol a'i fod y gorau y gall fod.

Penderfynwyd bod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn cadarnhau ei fod yn fodlon â chyflymder y cynnydd a'r gwelliannau a wnaed hyd yma yn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd.

NI CHYNYGIWYD UNRHYW GAMAU GWEITHREDU PELLACH

6 MONITRO CYNNYDD: PANEL GWELLA GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Cyflwynwyd adroddiad diweddarar cynnydd ar waith y Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol (y Panel Gwella Gwasanaethau Plant gynt) i'w ystyried gan y Pwyllgor.

Dygodd y Cynghorydd GO Jones, aelod o'r Panel, sylw at y ffaith fod yr adroddiad cynnydd yn cwmpasu'r cyfnod rhwng Mai a Gorffennaf, 2019 ac yn cynnwys cyfarfod olaf y Panel

Gwella Gwasanaethau Plant a dau gyfarfod cyntaf y Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol sydd newydd ei sefydlu. Mae rhai o'r prif feysydd a ystyriwyd gan y Panel yn ystod yr amser hwn wedi cynnwys y 5 thema sy'n rhan o'r Cynllun Datblygu Gwasanaeth; parhad yr Ymweliadau Laming a'r Strategaeth Atal Gorfforaethol ddrafft. Mae'r Panel hefyd wedi trafod y strategaeth genedlaethol arfaethedig i leihau nifer y plant mewn gofal. Ar ôl ystyried y mater yn ofalus, roedd y Panel wedi argymhell y dylai'r ymateb i Lywodraeth Cymru gyfeirio at strategaeth yr Awdurdod ar gyfer atal plant rhag dod i ofal ac na ddylid gosod targed ar gyfer lleihau nifer y plant sy'n derbyn gofal yn lleol.

Adroddodd y Cynghorydd Jones hefyd fod aelodau o'r cyn Banel Gwasanaethau Plant wedi cynnal hunanwerthusiad o effaith y Panel o ran ei gyfraniad at y siwrnai tuag at wella'r Gwasanaethau Plant. Caiff canlyniad yr ymarfer hunanarfarnu ei grynhoi yn yr adroddiad ac mae'r adroddiad hunanarfarnu wedi'i atodi'n llawn.

Penderfynwyd -

- **Nodi'r canlynol -**
 - **Y cynnydd a wnaed hyd yma gyda gwaith y Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol o ran cyflawni ei raglen waith newydd.**
 - **Y meysydd gwaith yr ymdriniwyd â hwy yn ystod Ymweliadau Laming fel ffordd o gryfhau atebolrwydd, gwybodaeth a dealltwriaeth aelodau'r Panel ymhellach.**
 - **Y rhaglen ddatblygu barhaus ar gyfer aelodau'r Panel, y mae llawer ohoni yn cael ei darparu'n fewnol.**
 - **Y bydd y Strategaeth Atal Gorfforaethol ddrafft yn cael ei hystyried gan y Pwyllgor yn yr hydref, 2019.**
 - **Canlyniadau'r hunanarfarniad diweddar i fesur effaith a gwerth ychwanegol yr hen Banel Gwella Gwasanaethau Plant.**
 - **Yr angen i adolygu'r cylch gorchwyl i adlewyrchu'r penderfyniad diweddar i ymestyn cwrdd y Panel Gwella i gynnwys y gwasanaethau oedolion a'r gwasanaethau plant a theuluoedd.**
 - **Bod y Panel wedi tynnu sylw'r Pwyllgor at yr oedi bychan o ran agor y cyntaf o Gartrefi Clyd Môn yr Awdurdod o ganlyniad i orfod ail-hysbysebu swydd rheolwr cofrestredig. Mae'r Pwyllgor yn nodi ymhellach y camau a gymerwyd i ddatrys y mater ac i baratoi ar gyfer cam datblygu nesaf Gwasanaeth Cartrefi Clyd Môn.**
- **Cytuno ag argymhellion y Panel mewn perthynas â'r ymateb i Lywodraeth Cymru mewn cysylltiad â'r Strategaeth Genedlaethol ar Leihau nifer y Plant sy'n Derbyn Gofal.**
- **Mabwysiadu argymhelliad y Panel y dylai'r Adroddiad Blynnyddol ar Gwynion yn y Gwasanaethau Cymdeithasol gael ei graffu gan y Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol yn y dyfodol.**

NI CHYNGIWIYD UNRHYW GAMAU GWEITHREDU PELLACH

7 POLISI CYFFREDIN AR GYFER GOSOD TAI A CHYSYLLTIAD LLEOL

Cyflwynwyd i'w ystyried gan y Pwyllgor, adroddiad Pennaeth y Gwasanaethau Tai ar ganlyniad ymgynghoriad a gynhaliwyd ar Bolisi Gosod Tai Cymdeithasol Ynys Môn yn ystod y cyfnod rhwng 17 Mehefin, 2019 a 5 Awst, 2019.

Adroddodd Pennaeth y Gwasanaethau Tai fod y Gwasanaeth Tai, yn dilyn derbyn cymeradwyaeth gan y Pwyllgor Gwaith, wedi ymgynghori ar ei Bolisi Gosod Cyffredin er mwyn nodi a ddylid cynnwys cysylltiad cymunedol yn y polisi. Mae'r Gwasanaethau Tai yn awyddus i gyfrannu tuag at gymunedau cynaliadwy drwy sicrhau bod cysylltiadau teuluol a chymunedol yn cael eu cynnal ac mae'n bwriadu adolygu'r Polisi Gosod Cyffredin i weld a yw'r polisi presennol yn cyflawni'r nod hwnnw. Cynhaliwyd yr ymgynghoriad gyda phartneriaid a rhanddeiliaid allweddol a derbyniwyd 114 o ymatebion fel a ddangosir yn Atodiad 1 yr adroddiad gydag 85% o'r ymatebwyr yn mynegi eu cefnogaeth i gynnwys cysylltiad cymunedol yn y Polisi Gosod Cyffredin ar y sail y byddai'n cryfhau cymunedau ac yn ei gwneud yn haws i ddarparu cefnogaeth i deulu a ffrindiau. Fodd bynnag, roedd rhai pryderon ynghylch yr hyn a olygir gan gysylltiad cymunedol. Cafwyd ymateb da hefyd i gwestiynau eraill yn ymwneud â gweithredu'r Polisi.

Dywedodd y Swyddog fod yr adolygiad hefyd wedi rhoi cyfle i'r Gwasanaethau Tai edrych ar faterion eraill fel y'u crynhoir yn yr adroddiad. Yn ogystal, rhoddwyd ystyriaeth i sut y byddai cysylltiad ag ardal benodol yn cael ei ddiffinio a'r casgliad oedd y byddai dalgyrch y cynghorau cymunedol a thref yn cwrdd â'r gofyniad cysylltiad lleol sy'n cyfateb orau i'r ymatebion i'r ymgynghoriad.

Yn seiliedig ar ganlyniad yr ymgynghoriad, darperir Polisi Gosod Tai Cyffredin diwygiedig sy'n ymgorffori'r prif newid a ganlyn mewn perthynas â chysylltiad lleol o dan Atodiad 2 a bydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith i'w gymeradwyo'n derfynol:

Bydd ymgeisydd yn cael ei asesu yn unol â'i g/chysylltiad ag ardal y Cyngor Tref neu Gymuned y maent wedi nodi eu bod yn dymuno byw ynddi lle mae'r eiddo gwag wedi ei leoli. Bydd ymgeiswyr yn cael eu hystyried o fewn eu band yn nhrefn dyddiad. Bydd yn ofynnol o hyd i gael cysylltiad lleol o 5 mlynedd â'r Ynys ac eithrio mewn achosion lle mae angen brys am dŷ fel y diffinnir hynny dan y Ddeddf Tai.

Mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor, eglurodd Pennaeth y Gwasanaethau Tai ymhellach -

- Er mai dim ond trosglwyddiadau i unedau llety llai neu fwy oedd yn cael eu hystyried yn flaenorol, gellir ystyried trosglwyddiadau tebyg am debyg o dan y polisi diwygiedig;
- Bod y diffiniad statudol o lety gwarchod wedi newid; tai gwarchod yn hanesyddol oedd tai lle darparwyd gwasanaeth warden a lle roedd y meini prawf oedran yn nodi pobl 60 oed neu hŷn. Wrth i natur tai gwarchod newid, cyflwynwyd elfen o hyblygrwydd gyda llety o'r fath bellach yn cwmparu ystod o feini prawf e.e. pobl 55 oed a hŷn, pobl 60 oed a hŷn, unigolion ag anabledd cofrestredig ac ati.
- Bod y stoc dai yn brin o lety 4 ystafell wely gyda dim ond 67 o unedau o'r fath ar gael ar hyn o bryd. Er mwyn cydnabod yr angen, mae'r Awdurdod yn datblygu unedau 4 ystafell wely fel rhan o'i ddatblygiadau tai newydd. Mae'r Awdurdod wedi datblygu strategaeth i annog unigolion / cyplau sydd mewn unedau tai sy'n fwy na'u hanghenion i symud i lety llai trwy ddatblygu byngalos hefyd fel rhan o'r stoc newydd o dai cyngor. Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod yr angen am lety / unedau 1 a 2 ystafell wely ar gyfer pobl sengl. Mae datblygu unedau llai yn fwy problemus gan fod yn rhaid i'r unedau hyn gael digon o arwynebedd llawr i alluogi pobl i fyw ynddynt yn gyffyrddus ac iddynt beidio â chael eu hystyried yn llety dros dro.
- Mewn cymunedau lle mae prinder tir ar gyfer datblygu, gall yr Awdurdod ddefnyddio tir wedi'i eithrio ar gyfer datblygu tai fforddiadwy. Efallai na fydd rhestr aros tai cymdeithasol y Gwasanaeth Tai yn adlewyrchu'n llawn yr angen mewn pentrefi gwledig llai felly, lle mae tir yn cael ei nodi, gellir caffael gwasanaethau hwylusydd tai gwledig i sefydlu faint o

dir sydd ar gael yn yr ardal ac a oes awydd yn lleol i weld tai fforddiadwy yn cael eu datblygu.

Ar ôl ystyried y broses ymgynghori a'r ymatebion iddi, roedd y Pwyllgor yn fodlon bod y broses wedi bod yn ddigonol a bod y newidiadau i'r Polisi Gosod Cyffredin yn dderbyniol yn seiliedig ar yr ymatebion a gafwyd. Felly penderfynwyd argymhell y Polisi Gosod Cyffredin diwygiedig i'w fabwysiadu gan y Pwyllgor Gwaith.

NI CHYNYGIWYD UNRHYW GAMAU GWEITHREDU YCHWANEGOL

8 BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Sgriwtini yn ymgorffori Blaen Raglen Waith y Pwyllgor i'w hystyried mewn diwyg sy'n rhannu'r rhaglen yn ddwy – y tymor byr ar gyfer hydref 2019 a'r tymor hir hyd at Ebrill, 2020.

Penderfynwyd -

- **Cytuno ar fersiwn gyfredol y flaen raglen waith ar gyfer 2019/20 yn amodol ar drafodaeth fewnol bellach ar y diwyg.**
- **Nodi'r cynnydd hyd yma o ran gweithredu'r flaen raglen waith.**

**Y Cyngorydd Aled Morris Jones
Cadeirydd**